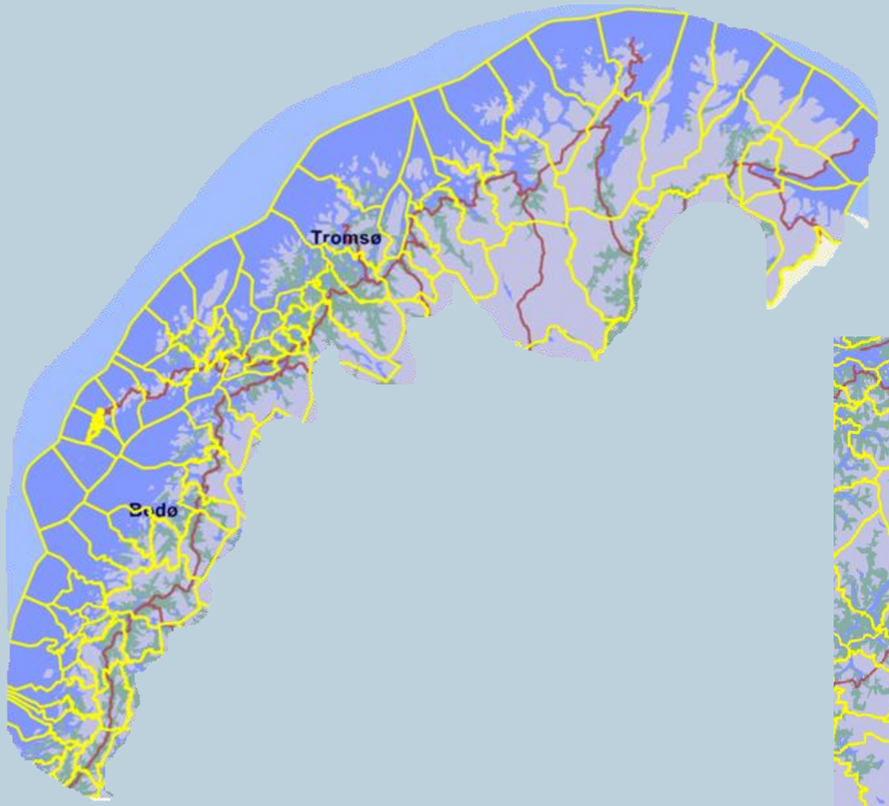
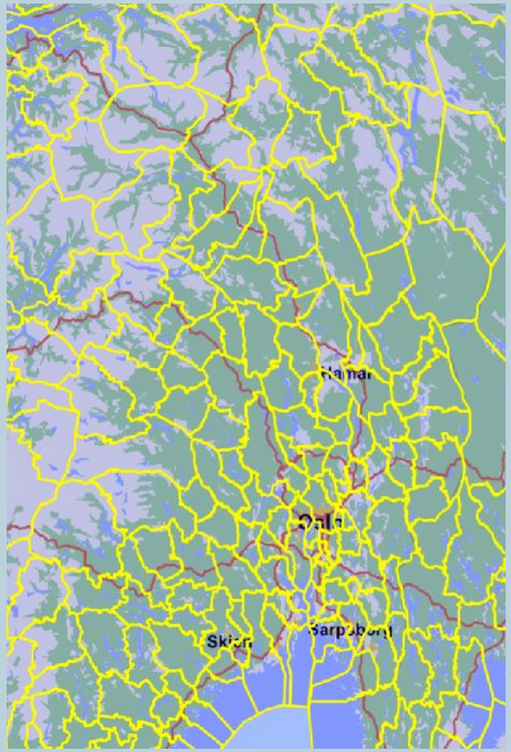

80 Kommuner i 3 fylker i Nord-Norge, 35% av arealet, 8,7% av befolkningen

121 kommuner i 7 Østlandsfylker, 30% av arealet, 45% av befolkningen

Det nye Norge

Partnerforum

Oslo 6.november 2025

Av Geir Vinsand, NIVI Analyse

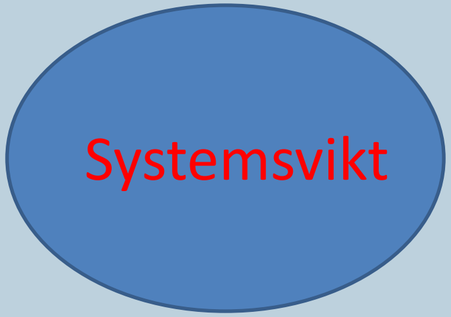
gv@nivianalyse.no

www.nivianalyse.no

Ikke bærekraftig kommunesystem

1. For mange små kommuner med for store oppgaver
   - Rettssikkerhetskrise – kommunene følger ikke loven
   - Manglende kompetanse og kapasitet
   - Ulikhet i velferdstjenestene
   - Utnytter ikke mulighetene for verdiskapning og positiv samfunnsutvikling

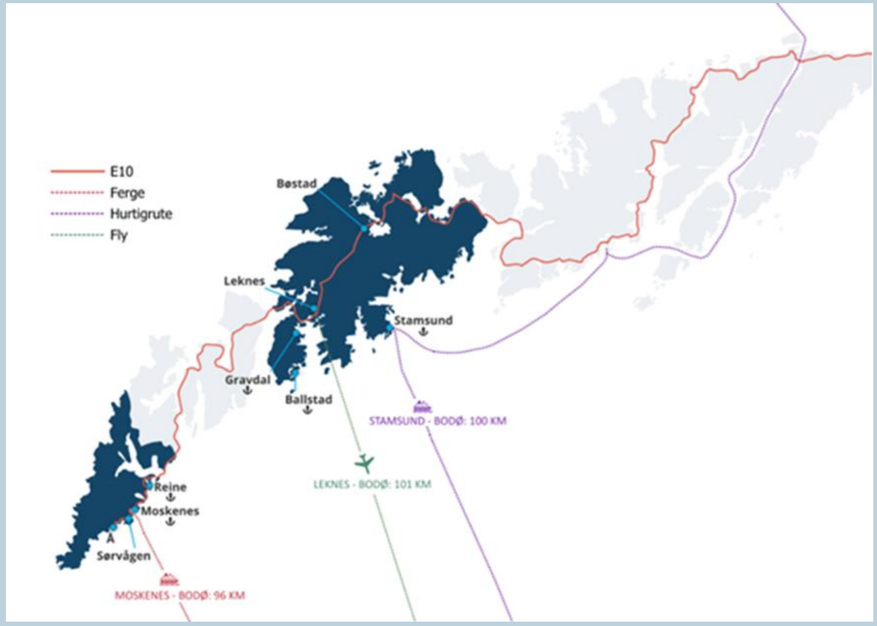
2. For mange store kommuner med for små oppgaver
   - Parallell- og dobbeltadministrasjon
   - Høye prosesskostnader i den samlede forvaltning
   - Manglende samordning av investeringer og utbyggingsmønster
   - Utnytter ikke mulighetene for desentralisering og forenkling

Generalistkommuner uten grunnkompetanse i periferien
Systematisk paralleladministrasjon i de sentrale kommunene
For stort kontrollspenn mellom forvaltningsnivåene
For lite samarbeid om tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling

Styringsvakuum viktigere enn styringstrykk

- Hvor skal vi?
- Hvem skal være med i omstillingene?
- Hvordan skal vi klare intern omstilling, vedtatt kommunesammenslutning og seriefusjon?
- Ønsker staten og de regionale aktørene utprøving av nye løsninger?
- Får vi støtte til utbedring av lokal og regional infrastruktur?
- ATP-Lofoten?
- Den første heldigitale kommunen i nord?
- Rammefinansiert samfunnsutviklerfunksjon?
- Fornyelse av lokaldemokratiet?
- Regionvekstavtale?
- Hvem skal finansiere fornyelsen og omstillingen?

Det viktigste veivalget

1. Generalistkommunesystem?
   - Bredt og helhetlig oppgaveansvar
   - Like lovpålagte oppgaver
   - Rammefinansiering
   - Likestilte kommuner ifht. staten
   - Direkte demokrati

Eller:

2. Spesialkommunesystem?
3. Fylkeskommunen overtar?
4. Mer statlig velferdsproduksjon?

Aldri prøvd i full styrke

Aldri vært enklere å forsvare prinsippene

Kommuneforlik

1. Bred generalistmodell videreføres og forsterkes
   - Mer helhetlig ansvar for tjenesteproduksjon
   - Hovedansvar for tilretteleggende samfunnsutvikling
   - Direkte kommuneforvaltning med prioritet til det operative ledd

2. Kritisk tjenestestruktur og kommunestruktur avklares før endringer i oppgavefordeling, statlig styring og finansieringssystem

3. Det iverksettes en flersporet strukturreform
   - Kommuneblokkreform for kritiske tjenester, i første omgang felles helse- og sosialtjenester
   - Regionkommunereform for å forsvare generalistkommunen
   - Nærdemokratireform for å sikre lokal forankring, lav terskel for deltakelse, nærhet til tjenester og utnyttelse av lokale fortrinn

4. Offensive nasjonale insentiver
   - For større kommuner inkl. utvikling av nærdemokrati
   - For sterkere interkommunalt samarbeid om kritiske tjenester

5. Stående kommunekommisjon i KDD. Stående produktivitetskommisjon i FD?

Hva er statens rolle i omstillingene?

Utgangspunkt: Kommunene er reformledere

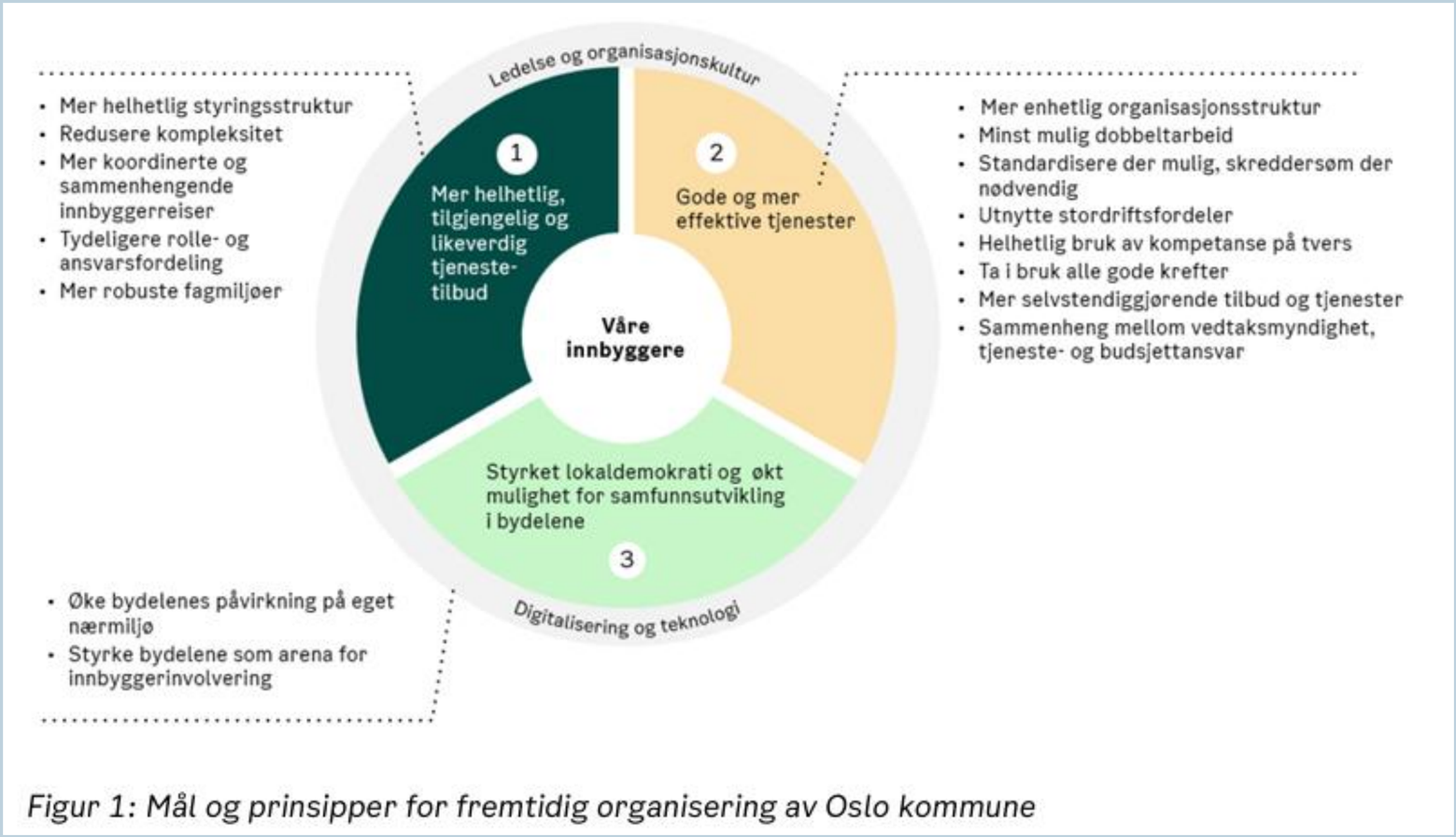
1. Dansk disiplinmodell
   - Staten betaler ikke for kommunenes omstilling, kommunene beholder gevinstene

2. Moderat medbyggermodell
   - Vekt på god start, interessante roller, BAS-utvikling, finansiering av pukkelkostnad og kortere inndelingstilskudd

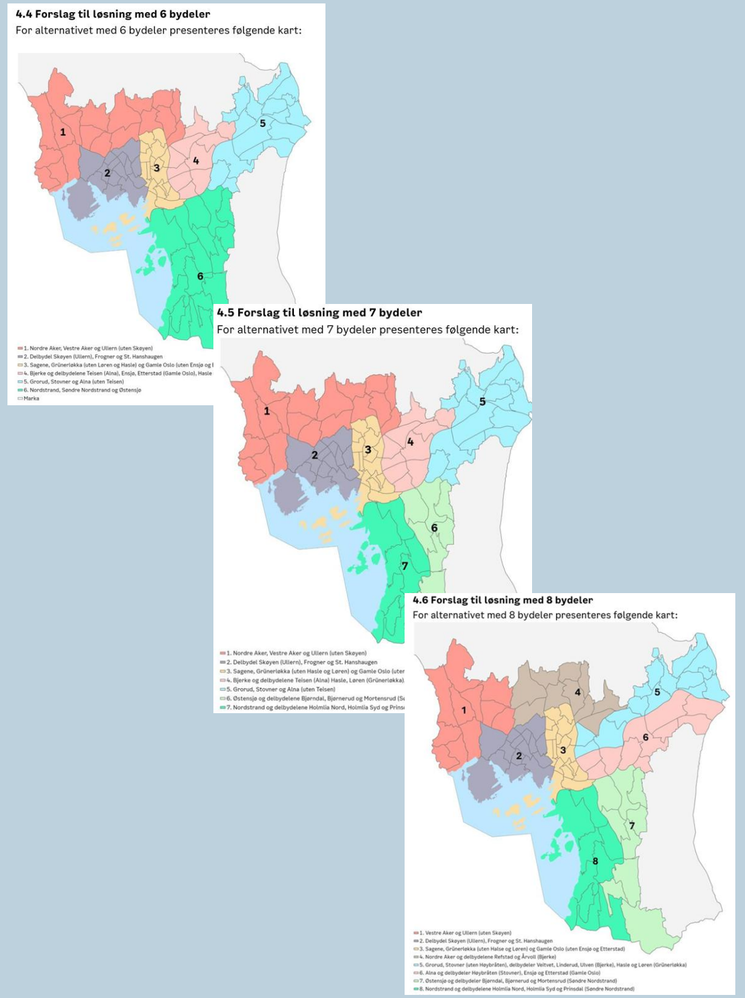
3. Norsk festmodell
   - Mer til alt, statlig refusjon

Modell 1 og høyt tempo i Oslo kommune

V25-H25: Utredning og høring
V26: Vedtak i bystyret

Figur 1: Mål og prinsipper for fremtidig organisering av Oslo kommune

Kilde: Høringsnotat om Oslo kommunes fremtidige organisering - bydelsreform

Statlig stimuleringspakke for større kommuner

1. Støtte til utredning og folkehøring etter søknad (fase 1)
2. Dekning av engangskostnader etter standardisert modell (fase 2)
3. Inndelingstilskudd med kompensasjon for endring i rammetilskudd
4. Støtte til utbedring av fysisk og digital infrastruktur (BAS-integrering)
5. Støtte til nærdemokrati, bydelsordninger og områdesatsinger
6. Andre statlige tiltak
    a. Erfaringsnettverk
    b. Evaluering og følgeforskning
    c. Kopling av lokaliseringspolitikk og strukturpolitikk
    d. Forsøk og pilotering med nye rammebetingelser i nye kommuner
7. Styrking av statens strukturkompetanse og veiledningskapasitet (SF og KDD)

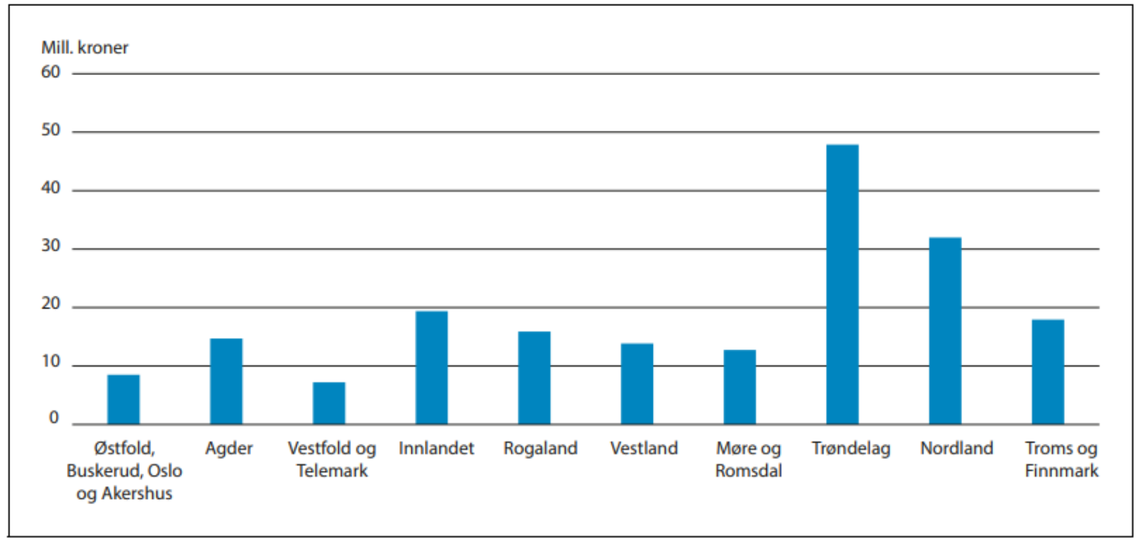
Dekning av engangskostnader etter standardisert modell

Antall kommuner og innbyggere i sammenslutningen	0-20.000 innbyggere	20.000-49.999 innbyggere	50.000-99.999 innbyggere	Over 100.000 innbyggere
2 kommuner	25 mill.	30 mill.	35 mill.	40 mill.
3 kommuner	35 mill.	40 mill.	45 mill.	50 mill.
4 kommuner	45 mill.	50 mill.	55 mill.	60 mill.
5 eller flere kommuner	55 mill.	60 mill.	65 mill.	70 mill.

Moskenes	969		Alstahaug	7465		Vanylven	3048	
Vestvågøy	11582		Leirfjord	2354		Sande	2435	
	12551	25 mill.	Herøy	1888		Herøy	9031	
			Dønna	1447		Ulstein	8862	
Moskenes	969		Lurøy	1948		Hareid	5320	
Flakstad	1266		Rødøy	1160			28696	60 mill.
Vestvågøy	11582	35 mill.	Træna	463				
				16725	55 mill.	Flå	1117	
Røst	458					Nesbyen	3266	
Værøy	677					Gol	4888	
Moskenes	969					Hemsedal	2685	
Flakstad	1266					Ål	4835	
Vågan	9871					Hol	4527	
Vestvågøy	11582	60 mill.					21318	60 mill.

Oppgradering av interkommunalt samarbeid

1. Nasjonale mål og prinsipper for utvikling av interkommunalt samarbeid
2. Kriterier og prosess for etablering av kommuneblokker
3. Nasjonalt program for etablering av helsekommuner og lokalmedisinske sentre
4. Styrking og harmonisering av statsforvalterens prosjektskjønnsmidler
5. Forenkling og utvikling av nytt regelverk i kommuneloven
6. Pilotering med nye styringsmodeller
7. Forsterket veiledning
8. Nettverk, evaluering og følgeforskning

Figur 4.1 Statsforvalternes tildeling av prosjektskjønnsmidler per embete (mill. kroner).

Kilde: Kommunal- og distriktsdepartementet

Fire gode grep

1. Kommuneforlik om fremtidig kommunemodell og reformprosess
2. Prioritering av kritisk tjenestestruktur og kommunestruktur
3. Nasjonale insentiver for større kommuner og sterkere samarbeid
4. Samordnet nasjonal reformledelse og stående kommunekommisjon